Elucidînd din această largă perspectivă complexa problematică a actului din 1791, acad. David Prodan aduce o contribuție fundamentală la cunoașterea temeinică a unui moment important din istoria poporului nostru. Cartea însăși, prin rigoarea științifică cu care e redactată, constituie un model de cercetare istorică.

I. C.

CORNELIA BODEA: *Lupta românilor pentru unitatea națională. 1834—1849.* Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1967, XVI+390 p.

În istoria poporului român, lupta pentru emancipare și unitate națională se înscrie ca o componentă de bază. Izvorîtă din conștiința comunității de origine, limbă și factură psihică a tuturor românilor, această luptă a căpătat noi forme și s-a îmbogățit cu noi mijloace, atunci cînd, pe fondul realităților de la noi și a influențelor progresiste din afară, sentimentul național, solidaritatea națională s-au afirmat cu putere contribuind la formarea conștiinței naționale.

În istoriografia noastră, problemelor legate de lupta pentru constituirea statului național desfășurată pe cele două versante ale Carpaților li s-a acordat, după cum era și firesc, un loc de seamă. Între lucrările care discută aceste probleme, cea pe care o prezentăm aici, *Lupta românilor pentru unitatea națională, 1834—1849* de C. Bodea, reprezintă o contribuție utilă și valoroasă. Îmbrățișînd o perioadă de mari frămîntări în societatea românească, autoarea și-a propus și a reușit să demonstreze că unitatea politică în hotarele statului național reprezenta o condiție indispensabilă pentru desăvîrșirea procesului de formare a națiunii române. Devenită o necesitate obiectivă, cerută de dezvoltarea țărilor române separate nefiresc de vicisitudinile istoriei, unitatea națională a constituit în perioada care stă în atenția autoarei revendicarea dominantă; exponenții luminați ai românilor — așa cum se arată și în lucrare — au legat de înfăptuirea unității naționale realizarea celorlalte transformări înnoitoare care ar fi permis dezvoltarea statului modern român.

Pornind de la aspectele comune ale situației economice și politice, subliniind aspirațiile comune în teritoriile locuite de români, lucrarea se detașează de alte materiale cu aceleași preocupări, prin reliefarea caracterului unitar al acțiunilor întreprinse în direcția unirii înainte și în timpul anului 1848. Pe baza unui bogat material de arhivă, uneori inedit, interpretat cu competență științifică, autoarea evidențiază interdependența dintre justificarea teoretică a necesității politice a românilor și încercările de realizare practică a acesteia. Prin această prismă sînt prezentate acțiunile inițiate atît în cele trei țări române cît și în afara hotarelor lor îndreptate spre realizarea unității naționale. Conducătorii acestor acțiuni au trebuit să țină cont și de condițiile externe favorabile sau nefavorabile, într-un moment sau altul, din această perioadă frămîntată. Or, atitudinea imperiilor vecine, complet ostilă închegării unui stat puternic românesc la gurile Dunării care s-ar fi opus tendințelor lor, manifest exprimate de expansiuni în Balcani, nu constituia pentru acel moment o premisă favorabilă.

Acest fapt pledează, pe de o parte, pentru strînsa legătură dintre anul revoluționar 1848 și perioada precedentă, deci pentru caracterul dominant autohton al revoluției, pe de altă parte constituie o manifestare pregnantă a unității revoluționare la 1848 în țările române.

Analizînd lupta pentru unitatea națională desfășurată în timpul revoluției, C. Bodea fixează cu deosebită claritate locul anului revoluționar 1848 în afirmarea conștiinței naționale, ca un moment important al încercării de realizare a statului unitar național. Noile forme pe care această luptă le îmbracă în noile

condiţii, sînt o dovadă elocventă a capacităţii conducătorilor revoluţiei de a căuta şi găsi cele mai bune soluţii care să permită realizarea dezideratului comun.

Ca urmare a acţiunii forţelor contrarevoluţionare din interior, precum şi a intervenţiei străine, revoluţia a fost înfrîntă, dar afirmarea cu tărie a conştiinţei naţionale, acţiunile întreprinse în interior cît şi în afara hotarelor celor trei ţări în direcţia unirii străbat ca un fir roşu etapa următoare din istoria lor. După înfrîngerea revoluţiei obiective principale ale mişcării naţionale româneşti — cum se relevă şi în lucrare — vor fi unitatea şi independenţa naţională.

Lucrarea pe care în mod succint am prezentat-o, prin problemele majore pe care le discută, prin materialul documentar bogat, prin unele noi interpretări, reprezintă un aport preţios la cunoaşterea unei perioade principale din istoria poporului nostru, o contribuţie importantă la dezvoltarea istoriografiei româneşti.

M. Timofte

JACQUES BOUSSARD: *La France historique et culturelle*, Bruxelles, Ed. Meddens, 1965, 228 p. (Coll. „Luctor et emergo",.

Maniera tradiţională de a scrie istoria, în care evenimentele în înlănţuirea lor sînt pe primul plan, este tot mai mult părăsită astăzi în istoriografia occidentală. Chiar dacă persistă un însemnat număr de curente, predomină acum, mai ales sub influenţa şcolii franceze a „Analelor", tendinţa unei cercetări multilaterale a trecutului omenirii, a găsirii unor explicaţii profunde a evoluţiei acestuia. Un loc important revine, în cadrul acestei preocupări, istoriei civilizaţiilor (de altfel, subtitlul revistei „Annales" este „Economies. Sociétés. Civilisations"), un exemplu remarcabil constituindu-l cunoscuta *Histoire générale des civilisations* apărută sub redacţia lui M. Crouzet.

Pe această linie se încadrează lucrarea lui J. Boussard. Reţinînd concluziile la care au ajuns lucrările anterioare, elegantul volum semnat de directorul cunoscutei biblioteci Arsenal din Paris are ca scop să prezinte ceea ce este esenţial în istoria civilizaţiei franceze, încercînd topirea elementelor aparent disparate într-un tot unitar. Încercare evident temerară cu rezultate pe alocuri care pot fi discutate încă, dar care oferă cititorului importante elemente şi sugestii pentru înţelegerea trecutului Franţei. Remarcabil executat grafic, volumul cuprinde numeroase reproduceri, alese cu mult discernămînt şi care completează în mod fericit expunerea, ca şi un indice pentru denumiri istorice şi geografice. Lucrări asemănătoare pentru alte ţări — lucrări existente încă într-un număr foarte redus şi datorate în parte aceleiaşi colecţii — ar fi de o deosebită utilitate istoricului ca şi omului de cultură.

V. Cristian

THE ENGLISH HISTORICAL REVIEW, volume LXXXII, 1967, nr. 332—335, 896 p.

Principala publicaţie periodică a istoricilor englezi a ajuns la al 82-lea an de la apariţie. În îndelungata sa existenţă, ea a constituit un însemnat mijloc pentru dezvoltarea cercetărilor de specialitate şi în acelaşi timp a reflectat tendinţele generale ale istoriografiei britanice. Observaţia este valabilă şi pentru numerele din 1967.